

Journal of Asia Social Science Studies**Original Article**

Received: 28 June 2026

Revised: 5 August 2026

Accepted: 11 August 2026

รัฐสวัสดิการและการดูแลผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น: บทเรียนจากสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดของโลก Welfare State and Elderly Care in Japan: Lessons from One of the World's Most Aged Societies

น.ส.วรรณ ศรีชัยกุล¹

Miss. Wanna Srichaikul

บทคัดย่อ

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดของโลก โดยมีสัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่องและอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ญี่ปุ่นต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ ระบบแรงงาน และระบบสวัสดิการของรัฐ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์โครงสร้างสังคมสูงวัยของประเทศญี่ปุ่น (2) ศึกษากระบวนการสวัสดิการและระบบการดูแลผู้สูงอายุของรัฐ โดยเฉพาะระบบการดูแลระยะยาว(Long-Term Care Insurance - LTCI) และ(3) วิเคราะห์บทเรียนเชิงนโยบายจากประสบการณ์ของญี่ปุ่นที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในประเทศอื่น ผลการศึกษาพบว่าญี่ปุ่นได้พัฒนาระบบรัฐสวัสดิการที่ครอบคลุมทั้งระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางรายได้และคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามระบบดังกล่าวยังต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญ ได้แก่ ภาระงบประมาณของรัฐที่เพิ่มขึ้น การขาดแคลนบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุ และภาระการดูแลที่ยังคงตกอยู่กับครอบครัวในระดับหนึ่ง บทเรียนสำคัญจากประเทศญี่ปุ่นคือการพัฒนาแบบประกันการดูแลผู้สูงอายุ การส่งเสริมระบบการดูแลในระดับชุมชน และการบูรณาการนโยบายด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมให้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ แนวทางดังกล่าวสามารถช่วยให้ประเทศที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยสามารถพัฒนานโยบายสังคมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สังคมสูงวัย, รัฐสวัสดิการ, ระบบดูแลระยะยาว, นโยบายผู้สูงอายุ, ประเทศญี่ปุ่น

¹ นักวิชาการอิสระ ; Independent Scholar,Thailand

Corresponding author, e-mail: wannasrichaikul@gmail.com

Abstract

Japan is widely recognized as the most aged society in the world, with more than 28 percent of its population aged 65 and above. This demographic transformation is largely driven by a sustained decline in fertility rates and a significant increase in life expectancy. As a result, Japan faces profound challenges related to economic sustainability, labor supply, and the provision of social welfare. This article aims to (1) analyze the demographic structure of Japan's aging society, (2) examine Japan's welfare system and long-term care policies—particularly the Long-Term Care Insurance (LTCI) system, and (3) explore policy lessons that may be applicable to other countries experiencing similar demographic transitions. The findings indicate that Japan has developed a comprehensive welfare system that includes a pension system, universal health coverage, and a long-term care insurance system designed to support the well-being of older adults. These institutional arrangements play a crucial role in ensuring income security and improving the quality of life for the elderly population. However, the system also faces significant challenges, including rising fiscal burdens, shortages of care workers, and the continued caregiving burden placed on families. Key policy lessons from Japan include the development of a long-term care insurance system, the promotion of community-based care, and the integration of health and social welfare services into a coordinated care system. These policy approaches provide valuable insights for countries that are entering aging societies and seeking sustainable strategies for managing demographic change.

Keywords: Aging society, Welfare state, Long-term care system, Elderly policy, Japan

1. บทนำ: ญี่ปุ่นกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดของโลก

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุได้กลายเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์สำคัญของโลก โดยเฉพาะในประเทศพัฒนาแล้วที่มีอัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการเพิ่มขึ้นของอายุขัยเฉลี่ยของประชากร การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้โครงสร้างประชากรของหลายประเทศเข้าสู่ภาวะ “สังคมสูงวัย” อย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดความท้าทายต่อระบบเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน และนโยบายสวัสดิการของรัฐ (United Nations, 2023) ในบรรดาประเทศเหล่านี้ประเทศญี่ปุ่นได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นประเทศที่มีโครงสร้างประชากรสูงวัยมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก และมักถูกใช้เป็นกรณีศึกษาสำคัญในการวิเคราะห์ผลกระทบของสังคมสูงวัยต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในระดับนโยบาย

โครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา โดยเฉพาะการลดลงของอัตราการเกิดซึ่งอยู่ในระดับต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว อัตราการเกิดของญี่ปุ่นลดลงอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว การขยายตัวของเมือง ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรที่สูงขึ้น และการเปลี่ยนแปลงบทบาทของสตรีในตลาดแรงงาน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้จำนวนประชากรเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง (OECD, 2024)

ในขณะเดียวกันญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอายุขัยเฉลี่ยของประชากรสูงที่สุดในโลก ความก้าวหน้าทางการแพทย์ ระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ และมาตรฐานการดำรงชีวิตที่สูง ส่งผลให้ประชากรญี่ปุ่นมีอายุยืนยาวขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยดังกล่าวทำให้จำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและกลายเป็นสัดส่วนสำคัญของประชากรทั้งหมด (World Health Organization, 2020)

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ระบุว่าประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปของญี่ปุ่นมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 28-30 ของประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุดในโลก และทำให้ญี่ปุ่นถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด (Super-aged society) กล่าวคือสังคมที่มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด (National Institute of Population and Social Security Research, 2023) แนวโน้มดังกล่าวยังคงดำเนินต่อไป โดยคาดว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุของญี่ปุ่นจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอีกหลายทศวรรษข้างหน้า แม้ว่าจำนวนประชากรโดยรวมของประเทศจะลดลงก็ตาม

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดของญี่ปุ่นนำไปสู่ความท้าทายที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการของรัฐ โดยเฉพาะในด้านการงบประมาณของรัฐบาล เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคม เช่น ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพ และบริการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (OECD, 2024) นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุยังทำให้ความต้องการบริการดูแลระยะยาว (Long-term care) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและยั่งยืนเพื่อรองรับความต้องการดังกล่าว (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2022)

หนึ่งในนโยบายสำคัญของญี่ปุ่นในการรับมือกับสังคมสูงวัยคือ การจัดตั้งระบบการดูแลระยะยาวในปี ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบการดูแลที่ครอบคลุมและลดภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ระบบดังกล่าวถือเป็นหนึ่งในนโยบายสวัสดิการที่สำคัญที่สุดของญี่ปุ่นและมักถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบในการศึกษานโยบายดูแลผู้สูงอายุของหลายประเทศทั่วโลก (World Health Organization Centre for Health Development, 2020)

แม้ว่าระบบดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลผู้สูงอายุ แต่ญี่ปุ่นยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการ การขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ และแรงกดดันต่อระบบการคลังของรัฐในระยะยาว (OECD, 2024) ความท้าทายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงและพัฒนาระบบนโยบายสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรองรับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้วยเหตุนี้บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์สำคัญสามประการ ได้แก่ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างสังคมสูงวัยของประเทศญี่ปุ่นและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางประชากรของประเทศ ประการที่สอง เพื่อศึกษาระบบการดูแลผู้สูงอายุของรัฐญี่ปุ่น โดยเฉพาะระบบการดูแลระยะยาว และประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์บทเรียนเชิงนโยบายจากประสบการณ์ของญี่ปุ่นที่อาจเป็นประโยชน์ต่อประเทศอื่นที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยในอนาคต

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการและสังคมสูงวัย

การวิเคราะห์ปัญหาสังคมสูงวัยและระบบการดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางทฤษฎีจากหลายสาขาวิชา ทั้งด้านประชากรศาสตร์ เศรษฐศาสตร์สังคม และนโยบายสาธารณะ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุไม่ได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ทางประชากรเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบแรงงาน และระบบสวัสดิการของรัฐอย่างกว้างขวาง การทำความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์ระบบดูแลผู้สูงอายุของประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งการประเมินบทเรียนเชิงนโยบายสำหรับประเทศอื่นที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย (United Nations, 2023)

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสูงวัยของประชากร (Population aging)

แนวคิดเกี่ยวกับการสูงวัยของประชากร เป็นแนวคิดพื้นฐานในด้านประชากรศาสตร์ที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ โดยทั่วไปการสูงวัยของประชากรหมายถึงการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นผลจากการลดลงของอัตราการเกิดและการเพิ่มขึ้นของอายุขัยเฉลี่ยของประชากร ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศพัฒนาแล้วที่มีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขที่ก้าวหน้า (United Nations, 2024)

หนึ่งในกรอบแนวคิดสำคัญที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวคือแนวคิดการเปลี่ยนผ่านทางประชากร (Demographic transition) ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเกิดและอัตราการตายในสังคมที่กำลังพัฒนา โดยในช่วงแรกของการพัฒนาประเทศมักมีอัตราการเกิดและอัตราการตายสูง แต่เมื่อเศรษฐกิจและสังคมพัฒนาขึ้น อัตราการตายจะลดลงตามมาด้วยการลดลงของอัตราการเกิด ส่งผลให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในระยะยาว (World Bank, 2020)

เมื่อสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่ง สังคมจะถูกจัดประเภทว่าเป็น “สังคมสูงวัย” และหากสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด สังคมนั้นจะถูกเรียกว่าสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดซึ่งหมายถึงสังคมที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงมากในโครงสร้างประชากร ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศแรกๆ ที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดดังกล่าว และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ระบบแรงงาน และระบบสวัสดิการของประเทศ (National Institute of Population and Social Security Research, 2023) การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในหลายมิติ เช่น การลดลงของแรงงานวัยทำงาน การเพิ่มขึ้นของภาระงบประมาณของรัฐในด้านสวัสดิการสังคม และการเพิ่มขึ้นของความต้องการบริการ

ด้านสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุ ดังนั้นการวิเคราะห์การสูงวัยของประชากร จึงมีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (OECD, 2024)

2.2 แนวคิดรัฐสวัสดิการ (Welfare State)

แนวคิดรัฐสวัสดิการเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการศึกษานโยบายสังคมและบทบาทของรัฐในการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน โดยรัฐสวัสดิการหมายถึงระบบที่รัฐมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางสังคมผ่านนโยบายต่างๆ เช่น ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพ และระบบคุ้มครองทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Esping-Andersen, 1990)

นักวิชาการด้านรัฐสวัสดิการ เช่น Esping-Andersen ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ แนวคิดรัฐสวัสดิการซึ่งแบ่งรูปแบบรัฐสวัสดิการออกเป็นหลายประเภทตามระดับการแทรกแซงของรัฐและบทบาทของตลาดและครอบครัว แนวคิดดังกล่าวช่วยอธิบายความแตกต่างของระบบสวัสดิการในแต่ละประเทศ และช่วยให้เข้าใจบทบาทของรัฐในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในบริบทที่แตกต่างกัน

ในบริบทของสังคมสูงวัย แนวคิดการปกป้องสังคม(Social protection) มีบทบาทสำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุจำนวนมากอาจมีรายได้ลดลงหลังเกษียณหรือไม่สามารถทำงานได้เหมือนเดิม ระบบคุ้มครองทางสังคมจึงมีหน้าที่ในการสร้างหลักประกันด้านรายได้และบริการสาธารณะ เช่น ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพ และบริการดูแลผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี (International Labour Organization, 2014) สำหรับประเทศญี่ปุ่น ระบบรัฐสวัสดิการมีบทบาทสำคัญในการรองรับสังคมสูงวัย โดยเฉพาะการพัฒนาบำนาญ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของนโยบายสังคมในประเทศ (OECD, 2024)

2.3 แนวคิดการดูแลระยะยาว(Long-Term Care)

แนวคิดการดูแลระยะยาวเป็นแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในสังคมสูงวัย โดยการดูแลระยะยาวหมายถึงระบบการดูแลระยะยาวสำหรับบุคคลที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากปัญหาสุขภาพ ความพิการ หรือความเสื่อมถอยของร่างกายตามวัย (World Health Organization, 2020)ระบบการดูแลระยะยาว มักครอบคลุมบริการหลากหลายรูปแบบ เช่น การดูแลในบ้าน (Home care) การดูแลในชุมชน (Community care) และการดูแลในสถานดูแลผู้สูงอายุ (Institutional care) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีศักดิ์ศรีในสังคม

แนวคิดการดูแลในชุมชนเป็นอีกหนึ่งแนวคิดสำคัญในระบบดูแลผู้สูงอายุ โดยเน้นการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนหรือในบ้านมากกว่าการดูแลในสถาบัน แนวคิดดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ(World Health Organization Centre for Health Development, 2020)

ในกรณีของประเทศไทย ญี่ปุ่น ระบบประกันการดูแลระยะยาวซึ่งเริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 2000 ถือเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญในการรองรับสังคมสูงวัย ระบบดังกล่าวเป็นระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการดูแลที่เหมาะสม โดยลดภาระของครอบครัวและสร้างระบบการดูแลที่มีความยั่งยืนในระดับประเทศ (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2022)

โดยสรุปแนวคิดสังคมผู้สูงวัย แนวคิดรัฐสวัสดิการ และแนวคิดการดูแลระยะยาว เป็นกรอบทฤษฎีสำคัญที่ช่วยอธิบายปรากฏการณ์สังคมสูงวัยและบทบาทของรัฐในการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุ การนำกรอบแนวคิดเหล่านี้มาประยุกต์ใช้จะช่วยให้อาจวิเคราะห์ระบบสวัสดิการและนโยบายดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยได้อย่างครอบคลุม และสามารถนำไปสู่การสังเคราะห์บทเรียนเชิงนโยบายสำหรับประเทศอื่นที่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในอนาคต

3. โครงสร้างประชากรและสังคมสูงวัยของญี่ปุ่น

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่สำคัญที่สุดของโลกในด้านสังคมสูงวัย เนื่องจากญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดและเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดเร็วว่าหลายประเทศ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการลดลงของอัตราการเกิด การเพิ่มขึ้นของอายุขัยเฉลี่ย และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา แนวโน้มดังกล่าวทำให้โครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน และนโยบายสวัสดิการของรัฐในระยะยาว (National Institute of Population and Social Security Research, 2023)

3.1 แนวโน้มประชากรญี่ปุ่น

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับการลดลงของจำนวนประชากรอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างมากและอยู่ในระดับต่ำที่สุดแห่งหนึ่งของโลก อัตราการเกิดของญี่ปุ่นลดลงต่ำกว่าระดับทดแทนประชากรมานานหลายปี โดยมีปัจจัยสำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรที่สูงขึ้น การขยายตัวของเมือง และการเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมของสตรีในตลาดแรงงาน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ประชากรญี่ปุ่นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (OECD, 2024)

ข้อมูลจากสถาบันวิจัยประชากรและประกันสังคมแห่งชาติของญี่ปุ่นระบุว่าประชากรของประเทศได้เข้าสู่ช่วงลดลงตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 และมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในอนาคต การลดลงของจำนวนประชากรดังกล่าวส่งผลให้โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการลดลงของประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน (National Institute of Population and Social Security Research, 2023)

3.2 การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ

ในขณะที่อัตราการเกิดลดลง จำนวนประชากรผู้สูงอายุของญี่ปุ่นกลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ญี่ปุ่นมีอายุขัยเฉลี่ยของประชากรสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งเป็นผลจากระบบสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพ มาตรฐานการครองชีพที่สูง และพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร (World Health Organization, 2020)

ปัจจุบันประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปของญี่ปุ่นมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด และในบางปีสัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นเกินร้อยละ 29-30 ทำให้ญี่ปุ่นถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุด (OECD, 2024) การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุในระดับดังกล่าวทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่มีโครงสร้างประชากรสูงวัยมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

แนวโน้มดังกล่าวยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการคาดการณ์ประชากรของญี่ปุ่นระบุว่าสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุอาจเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษข้างหน้า แม้ว่าจำนวนประชากรโดยรวมของประเทศจะลดลงก็ตาม (National Institute of Population and Social Security Research, 2023) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงมีผลต่อทั้งเศรษฐกิจ สังคม และระบบสวัสดิการของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ

3.3 ผลกระทบต่อแรงงาน

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นส่งผลโดยตรงต่อระบบแรงงานของประเทศ โดยเฉพาะจำนวนแรงงานวัยทำงานที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่ออัตราการเกิดลดลง จำนวนประชากรวัยแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตก็ลดลงตามไปด้วย ส่งผลให้สัดส่วนแรงงานต่อประชากรทั้งหมดลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (OECD, 2024)

การลดลงของแรงงานวัยทำงานทำให้หลายภาคเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในภาคบริการ ภาคการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และภาคอุตสาหกรรมบางประเภท ปัญหาการขาดแคลนแรงงานดังกล่าวกลายเป็นหนึ่งในความท้าทายสำคัญของเศรษฐกิจญี่ปุ่นในปัจจุบัน (World Bank, 2020) เพื่อลดผลกระทบจากการลดลงของแรงงาน ญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบายหลายด้าน เช่น การส่งเสริมการจ้างงานของแรงงานสูงวัย การเพิ่มการมีส่วนร่วมของสตรีในตลาดแรงงาน และการเปิดรับแรงงานต่างชาติในบางภาคเศรษฐกิจ นโยบายเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอุปทานแรงงานและรักษาศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว (OECD, 2024)

โดยสรุปโครงสร้างประชากรของญี่ปุ่นกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากการลดลงของอัตราการเกิดและการเพิ่มขึ้นของอายุขัยเฉลี่ย ส่งผลให้สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นและจำนวนแรงงานวัยทำงานลดลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสร้างความท้าทายสำคัญต่อเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน และนโยบายสวัสดิการของประเทศ ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นกลายเป็นกรณีศึกษา

4.ระบบสวัสดิการของญี่ปุ่น

ระบบสวัสดิการของประเทศญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในการรองรับสังคมสูงวัยและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ญี่ปุ่นได้พัฒนาระบบสวัสดิการสังคมอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดตั้งระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพและนโยบายการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพหลังเกษียณจากการทำงาน (OECD, 2024) โครงสร้างสวัสดิการของญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นระบบผสมระหว่างการคุ้มครองของรัฐและระบบประกันสังคมที่อาศัยการสมทบจากแรงงานและนายจ้าง ระบบดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันด้านรายได้ สุขภาพ และการดูแลระยะยาวสำหรับประชาชน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมสูงวัยที่ความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (World Bank, 2020)

4.1 ระบบบำนาญ

ระบบบำนาญของญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของสวัสดิการที่มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ระบบดังกล่าวมีโครงสร้างหลักสองระดับ ได้แก่ บำนาญแห่งชาติ (National Pension - Kokumin Nenkin) และประกันบำนาญของพนักงาน (Employees' Pension Insurance -Kosei Nenkin) ซึ่งทำงานร่วมกันเพื่อสร้างระบบบำนาญที่ครอบคลุมประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023)

บำนาญแห่งชาติเป็นระบบบำนาญพื้นฐานที่ครอบคลุมประชาชนทุกคนที่มีอายุระหว่าง 20–59 ปี รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพอิสระ นักศึกษา และผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบแรงงานประจำ ระบบดังกล่าวมีลักษณะเป็นระบบบำนาญขั้นพื้นฐานที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างหลักประกันรายได้ขั้นต่ำสำหรับผู้สูงอายุหลังเกษียณ (OECD, 2024)

ในขณะเดียวกันประกันบำนาญของพนักงานเป็นระบบบำนาญสำหรับแรงงานในระบบ ซึ่งนายจ้างและลูกจ้างต้องร่วมกันสมทบเงินเข้ากองทุน ระบบดังกล่าวให้ผลประโยชน์ที่สูงกว่าระบบบำนาญพื้นฐาน เนื่องจากระดับเงินบำนาญขึ้นอยู่กับรายได้และระยะเวลาการทำงานของผู้เอาประกัน ระบบบำนาญทั้งสองระดับนี้จึงช่วยสร้างความมั่นคงทางรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023)

แม้ว่าระบบบำนาญของญี่ปุ่นจะมีความครอบคลุมสูง แต่การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุและการลดลงของแรงงานวัยทำงานทำให้ระบบดังกล่าวต้องเผชิญกับความท้าทายด้านความยั่งยืนทางการเงิน การคลัง รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องดำเนินการปฏิรูปนโยบายบำนาญหลายครั้งเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบในระยะยาว (OECD, 2024)

4.2 ระบบประกันสุขภาพ

นอกจากระบบบำนาญแล้ว ระบบประกันสุขภาพของญี่ปุ่นยังเป็นองค์ประกอบสำคัญของสวัสดิการ โดยญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศแรก ๆ ที่พัฒนาระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า(Universal Health Coverage) ซึ่งทำให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้อย่างทั่วถึง (World Health Organization, 2020)

ระบบประกันสุขภาพของญี่ปุ่นประกอบด้วยหลายกองทุนที่ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน เช่น ระบบประกันสุขภาพสำหรับแรงงานในระบบ และระบบประกันสุขภาพสำหรับประชาชนทั่วไป อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวถูกออกแบบให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้ในราคาที่เหมาะสม โดยผู้ให้บริการจะร่วมจ่ายค่าใช้จ่ายบางส่วน ขณะที่รัฐและกองทุนประกันสุขภาพจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือ (OECD, 2024)

ระบบประกันสุขภาพของญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความต้องการบริการทางการแพทย์สูงกว่ากลุ่มประชากรอื่นๆ อย่างไรก็ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลายเป็นความท้าทายสำคัญของนโยบายสาธารณะในประเทศญี่ปุ่น (World Bank, 2020)

4.3 นโยบายสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

นอกเหนือจากระบบบำนาญและระบบประกันสุขภาพ รัฐบาลญี่ปุ่นยังดำเนินนโยบายสังคมหลายด้านเพื่อสนับสนุนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงด้านรายได้ (Income security) และการดูแลด้านสังคม (Social care) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ (OECD, 2024)

ในด้านความมั่นคงด้านรายได้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้พัฒนานโยบายเพื่อสร้างหลักประกันรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุผ่านระบบบำนาญและสวัสดิการสังคมอื่นๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงของความยากจนในกลุ่มผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการรักษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมสูงวัย (World Bank, 2020)

ในขณะเดียวกันนโยบายด้านการดูแลสุขภาพมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว โดยเฉพาะการจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุทั้งในบ้าน ชุมชนและสถานดูแลผู้สูงอายุ ระบบดังกล่าวช่วยลดภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุและสร้างระบบการดูแลที่มีความเป็นมืออาชีพมากขึ้น (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2022)

โดยสรุป ระบบสวัสดิการของญี่ปุ่นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญหลายด้าน ได้แก่ ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพ และนโยบายสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ระบบเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในบริบทของสังคมสูงวัยที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุยังคงสร้างแรงกดดันต่อระบบสวัสดิการของรัฐ ซึ่งทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องปรับปรุงและพัฒนานโยบายสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ระบบดังกล่าวสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

5. ระบบการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่น (Long-Term Care System)

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นทำให้รัฐบาลต้องพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุที่สามารถรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในอดีตการดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่นมักเป็นหน้าที่ของครอบครัว โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวเพศหญิง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การลดลงของขนาดครอบครัว การเพิ่มขึ้นของการทำงานของผู้สตรี และการขยายตัวของเมือง ทำให้รูปแบบการดูแลแบบครอบครัวเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมสูงวัยได้อีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้พัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวที่มีความเป็นระบบและมีการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างชัดเจน (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2022)

ระบบดังกล่าวได้รับการพัฒนาเป็นระบบการดูแลระยะยาวซึ่งเป็นระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุทั้งในบ้าน ชุมชน และสถานดูแลเฉพาะทาง ระบบการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นถือเป็นหนึ่งในตัวอย่างสำคัญของนโยบายสวัสดิการในสังคมสูงวัย และได้รับความสนใจจากหลายประเทศทั่วโลกที่กำลังเผชิญกับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ (World Health Organization Centre for Health Development, 2020)

5.1 การจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว

ระบบประกันการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นเริ่มดำเนินการอย่างเป็นทางการในปีค.ศ.2000โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีความยั่งยืน ลดภาระของครอบครัว และเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการดูแลที่มีคุณภาพ ระบบดังกล่าวได้รับการออกแบบให้เป็นระบบประกันสังคมที่ประชาชนต้องร่วมสมทบเงินเข้ากองทุนเพื่อใช้ในการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุ (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023)

ภายใต้ระบบประกันการดูแลระยะยาว ประชาชนที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไปจะต้องร่วมสมทบเงินประกันการดูแลระยะยาว ซึ่งเงินสมทบดังกล่าวจะถูกนำไปใช้ในการจัดบริการดูแลสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงหรือมีข้อจำกัดในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปสามารถเข้าถึงบริการดูแลผ่านระบบนี้หลังจากผ่านการประเมินระดับความต้องการการดูแล (OECD, 2024)

การจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงสำคัญในนโยบายสวัสดิการของญี่ปุ่น เนื่องจากระบบดังกล่าวได้เปลี่ยนรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุจากการพึ่งพาครอบครัวไปสู่ระบบบริการสังคมที่มีการสนับสนุนจากรัฐและชุมชนมากขึ้น แนวคิดหลักของระบบนี้คือ “การดูแลเป็นสิทธิทางสังคม” มากกว่าการเป็นภาระของครอบครัว (World Health Organization Centre for Health Development, 2020)

5.2 โครงสร้างบริการดูแล

ระบบประกันการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นให้บริการดูแลผู้สูงอายุในหลายรูปแบบเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ บริการเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็นสามประเภทหลัก ได้แก่ การดูแลที่บ้าน(Home care) การดูแลจากชุมชน(Community care) และการดูแลจากสถานพยาบาล

(Institutional care) (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023)

บริการการดูแลที่บ้านเป็นบริการดูแลผู้สูงอายุในบ้าน โดยมีบุคลากรด้านการดูแลเข้าไปให้บริการในบ้านของผู้สูงอายุ เช่น การช่วยเหลือในกิจวัตรประจำวัน การดูแลสุขภาพเบื้องต้น และการให้คำแนะนำด้านการดูแลสุขภาพ บริการประเภทนี้มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านของตนเองได้อย่างอิสระและปลอดภัย

ในขณะเดียวกันบริการการดูแลจากชุมชนเป็นบริการดูแลผู้สูงอายุที่จัดขึ้นในระดับชุมชน เช่น ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน หรือบริการดูแลระหว่างวัน (Day care services) ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และลดความโดดเดี่ยวทางสังคม บริการดังกล่าวยังช่วยลดภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ (OECD, 2024)

ส่วนบริการการดูแลจากสถานพยาบาล เป็นบริการดูแลผู้สูงอายุในสถานดูแลเฉพาะทาง เช่น บ้านพักผู้สูงอายุหรือสถานดูแลผู้สูงอายุระยะยาว ซึ่งเหมาะสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงสูงหรือมีปัญหาด้านสุขภาพที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด บริการประเภทนี้เป็นส่วนสำคัญของระบบดูแลระยะยาว เนื่องจากช่วยรองรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง (World Bank, 2020)

5.3 การบริหารระบบ

ระบบประกันการดูแลระยะยาว ของญี่ปุ่นมีลักษณะการบริหารที่ผสมผสานระหว่างการกำหนดนโยบายในระดับประเทศและการดำเนินงานในระดับท้องถิ่น โดยรัฐบาลกลางมีบทบาทในการกำหนดกรอบนโยบาย กฎหมาย และมาตรฐานของระบบ ขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นมีหน้าที่ในการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ของตน (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2022)

ภายใต้ระบบนี้รัฐบาลท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นผู้จัดการกองทุนประกันการดูแลระยะยาว รวมทั้งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินความต้องการการดูแลของผู้สูงอายุ การจัดบริการดูแล และการกำกับดูแลคุณภาพของผู้ให้บริการ ระบบดังกล่าวช่วยให้การจัดบริการดูแลผู้สูงอายุสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม (OECD, 2024)

ในด้านการเงิน ระบบประกันการดูแลระยะยาว ใช้รูปแบบการจัดหาเงินทุนแบบผสม โดยประกอบด้วยเงินสมทบจากผู้เอาประกัน เงินสนับสนุนจากรัฐบาล และการร่วมจ่ายค่าบริการจากผู้ใช้บริการ ระบบการเงินดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนทางการเงินและลดภาระของรัฐบาลในการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2020)

โดยสรุประบบการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นถือเป็นหนึ่งในระบบสวัสดิการที่มีความก้าวหน้าและครอบคลุมมากที่สุดในโลก การจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว การพัฒนาบริการดูแลที่หลากหลาย และการบริหารจัดการที่บูรณาการระหว่างระดับชาติและท้องถิ่น ทำให้ระบบดังกล่าวสามารถรองรับความต้องการของสังคมสูงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุยังคงสร้างแรงกดดันต่อระบบดังกล่าว ซึ่งทำ

ให้ญี่ปุ่นต้องปรับปรุงและพัฒนานโยบายการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ระบบสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

6. ปัญหาและความท้าทายของระบบดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่น

แม้ว่าระบบการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นจะได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในระบบที่มีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลก แต่การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนผู้สูงอายุยังคงสร้างความท้าทายสำคัญต่อความยั่งยืนของระบบดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านการงบประมาณของรัฐ การขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ และการดูแลที่ยังคงตกอยู่กับครอบครัวในระดับหนึ่ง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องปรับปรุงนโยบายและระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรองรับความต้องการของสังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืน (OECD, 2024)

6.1 การงบประมาณ

หนึ่งในความท้าทายสำคัญของระบบดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่นคือ การงบประมาณของรัฐที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการบริการดูแลระยะยาวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ค่าใช้จ่ายของระบบประกันการดูแลระยะยาวจึงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023)

ข้อมูลจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา(OECD) ระบุว่า ค่าใช้จ่ายด้านการดูแลผู้สูงอายุของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงหรือมีโรคเรื้อรัง (OECD, 2024)

การเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายดังกล่าวทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความยั่งยืนทางการเงินของระบบประกันการดูแลระยะยาว รัฐบาลจึงต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น การปรับอัตราเงินสมทบ การเพิ่มการร่วมจ่ายของผู้ใช้บริการ และการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบบริการ เพื่อให้ระบบสามารถดำเนินต่อไปได้ในระยะยาว (World Bank, 2020)

6.2 การขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ

อีกหนึ่งความท้าทายสำคัญของระบบดูแลผู้สูงอายุในญี่ปุ่นคือปัญหาการขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ ปัญหานี้เกิดจากหลายปัจจัย เช่น การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแล การทำงานที่มีความหนักและค่าตอบแทนที่ไม่สูงเมื่อเทียบกับภาระงาน รวมทั้งการลดลงของจำนวนแรงงานวัยทำงาน (OECD, 2024)

ความต้องการแรงงานในภาคการดูแลผู้สูงอายุของญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในสถานดูแลผู้สูงอายุและบริการดูแลในชุมชน อย่างไรก็ตาม จำนวนบุคลากรที่เข้าสู่ภาคอาชีพดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้หลายสถานบริการต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน (World Health Organization, 2020)

เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินมาตรการหลายด้าน เช่น การปรับปรุงค่าตอบแทนและสภาพการทำงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในงานดูแล รวมทั้งการเปิดรับแรงงานต่างชาติในภาคการดูแลผู้สูงอายุผ่านโครงการความร่วมมือด้านแรงงานกับประเทศต่าง ๆ (OECD, 2024)

6.3 ภาระต่อครอบครัว

แม้ว่าระบบประกันการดูแลระยะยาว จะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ แต่ครอบครัวยังคงมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้สูงอายุยังสามารถดำรงชีวิตในบ้านของตนเองได้ การดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวอาจสร้างภาระทางกายภาพ เศรษฐกิจ และจิตใจให้แก่สมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล (World Bank, 2020)

ภาระของผู้ดูแลในครอบครัว (Caregiver burden) เป็นประเด็นสำคัญในสังคมสูงวัย เนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอาจต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมาก ส่งผลให้ผู้ดูแลต้องลดเวลาการทำงานหรือออกจากตลาดแรงงานเพื่อมาดูแลสมาชิกในครอบครัว (OECD, 2024) เพื่อบรรเทาภาระดังกล่าว รัฐบาลญี่ปุ่นได้พัฒนานโยบายและบริการสนับสนุนผู้ดูแลในครอบครัว เช่น บริการดูแลระยะสั้น (respite care) บริการดูแลในชุมชน และการให้คำปรึกษาแก่ผู้ดูแล อย่างไรก็ตามความต้องการบริการดังกล่าวยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ (World Health Organization, 2020)

โดยสรุปแม้ว่าญี่ปุ่นจะมีระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีความก้าวหน้าและได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่ระบบดังกล่าวยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายสำคัญหลายประการ เช่น ภาระงบประมาณของรัฐ การขาดแคลนบุคลากรดูแลผู้สูงอายุ และภาระของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ ปัญหาเหล่านี้ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องปรับนโยบายและพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบสามารถรองรับสังคมสูงวัยที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

7. บทเรียนเชิงนโยบายจากญี่ปุ่น

ประสบการณ์ของประเทศญี่ปุ่นในการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุถือเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญสำหรับหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว ระบบสวัสดิการและการดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ซึ่งให้บทเรียนสำคัญในด้านการออกแบบนโยบาย การบริหารจัดการระบบบริการ และการสร้างความยั่งยืนของระบบสวัสดิการสังคมในระยะยาว (OECD, 2024) บทเรียนดังกล่าวไม่ได้จำกัดเฉพาะการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาระบบประกันการดูแลระยะยาว การสร้างเครือข่ายการดูแลในระดับชุมชน และการบูรณาการนโยบายด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (World Health Organization, 2020)

7.1 การพัฒนาระบบประกันการดูแลระยะยาว

บทเรียนสำคัญประการแรกจากญี่ปุ่นคือการจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว ซึ่งเป็นระบบประกันการดูแลผู้สูงอายุที่ช่วยสร้างความมั่นคงให้แก่ผู้สูงอายุและลดภาระของครอบครัว ระบบดูแลระยะยาวของญี่ปุ่นมีลักษณะเป็นระบบประกันสังคมที่ประชาชนร่วมสมทบเงินเพื่อใช้ในการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ (Ministry of Health, Labour and Welfare, 2023) การจัดตั้งระบบประกันการดูแลระยะยาว ช่วยเปลี่ยนรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุจากการพึ่งพาครอบครัวไปสู่ระบบบริการสังคมที่มีการสนับสนุนจากรัฐและชุมชนอย่างเป็นระบบ นโยบายดังกล่าวช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการดูแลที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ (OECD, 2024)

อีกประเด็นสำคัญคือการกำหนดกลไกการเงินที่มีความยั่งยืน โดยระบบประกันการดูแลระยะยาว ของญี่ปุ่นใช้แหล่งเงินทุนจากหลายส่วน ได้แก่ เงินสมทบของประชาชน เงินสนับสนุนจากรัฐบาล และการร่วมจ่ายของผู้ใช้บริการ การจัดหาเงินทุนแบบผสมดังกล่าวช่วยให้ระบบมีความยืดหยุ่นและสามารถรองรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากสังคมสูงวัยได้ในระดับหนึ่ง (World Bank, 2020)

7.2 การพัฒนาชุมชนดูแลผู้สูงอายุ

บทเรียนสำคัญอีกประการหนึ่งคือการระบบการดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน (Community-based care) ญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายบริการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านหรือในชุมชนของตนเองได้อย่างยาวนานที่สุด (World Health Organization, 2020) แนวคิดการดูแลในชุมชน ช่วยลดความจำเป็นในการส่งผู้สูงอายุเข้าสู่สถานดูแลระยะยาว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายสูงกว่า นอกจากนี้การดูแลในชุมชนยังช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุสามารถรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมและใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยได้ (OECD, 2024)

รัฐบาลญี่ปุ่นได้สนับสนุนการพัฒนาศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน บริการดูแลระหว่างวัน และเครือข่ายอาสาสมัครในชุมชน เพื่อสร้างระบบสนับสนุนผู้สูงอายุที่ครอบคลุมและเข้าถึงได้ง่าย นโยบายดังกล่าวช่วยลดภาระของครอบครัวและสร้างระบบการดูแลที่มีความยั่งยืนมากขึ้น (World Bank, 2020)

7.3 การบูรณาการนโยบายสุขภาพและสวัสดิการ

บทเรียนสำคัญประการสุดท้ายคือการบูรณาการนโยบายด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมเข้าด้วยกันผ่านระบบดูแลแบบบูรณาการ (Integrated care system) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเทศญี่ปุ่น แนวคิดดังกล่าวมุ่งเน้นการประสานงานระหว่างบริการด้านสุขภาพ การดูแลระยะยาว และบริการสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างครบวงจร (OECD, 2024)

การบูรณาการระบบบริการดังกล่าวช่วยลดความซ้ำซ้อนของบริการและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและการดูแลสังคมผ่านเครือข่ายบริการที่เชื่อมโยงกันในระดับชุมชน (World Health Organization, 2020)

นอกจากนี้แนวคิดระบบดูแลแบบบูรณาการยังช่วยให้การดูแลผู้สูงอายุมีความต่อเนื่องตั้งแต่การดูแลด้านสุขภาพ การฟื้นฟูสมรรถภาพ ไปจนถึงการดูแลในชีวิตประจำวัน ระบบดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา นโยบายสวัสดิการสำหรับสังคมสูงวัยในประเทศญี่ปุ่น

7.4 แนวทางการประยุกต์ใช้นโยบายของญี่ปุ่นกับสังคมสูงวัยของไทย

บทเรียนจากประเทศญี่ปุ่นในด้านระบบประกันการดูแลระยะยาว การพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุในระดับชุมชน และการบูรณาการบริการสุขภาพกับสวัสดิการสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่ควรนำรูปแบบของญี่ปุ่นมาใช้ทั้งหมดโดยตรง เนื่องจากทั้งสองประเทศมีโครงสร้างเศรษฐกิจ ระบบการคลัง รูปแบบการจ้างงาน และความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นแตกต่างกัน การประยุกต์ใช้จึงควรดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเลือกเฉพาะกลไกที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และพัฒนาจากระบบบริการสุขภาพและสวัสดิการที่มีอยู่เดิม

ประการแรก ประเทศไทยควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบประกันการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ โดยยึดหลักว่าการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่ควรเป็นภาระของครอบครัวเพียงฝ่ายเดียว แต่ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐ ประชาชน ครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบการจัดหาเงินทุนอาจใช้ระบบผสม ประกอบด้วยงบประมาณของรัฐ เงินสมทบตามความสามารถในการจ่าย และการร่วมจ่ายค่าบริการในอัตราที่เหมาะสม โดยต้องมีมาตรการยกเว้นหรือลดภาระสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้ ประเทศไทยอาจเริ่มทดลองระบบดังกล่าวในพื้นที่ที่มีจำนวนผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงสูง ก่อนประเมินผลและขยายไปสู่ระดับประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการจัดตั้งระบบสร้างภาระทางการคลังเกินกว่าความสามารถของรัฐ

ประการที่สอง ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เนื่องจากครอบครัวและชุมชนยังมีบทบาทสำคัญในสังคมไทย การประยุกต์ใช้แนวทางของญี่ปุ่นจึงควรเน้นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในบ้านและชุมชนของตนเองได้นานที่สุด โดยพัฒนาศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน บริการดูแลระหว่างวัน บริการเยี่ยมบ้าน บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ และบริการดูแลระยะสั้นเพื่อให้ผู้ดูแลในครอบครัวได้พักจากการดูแล หน่วยงานของรัฐควรสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเครือข่ายภาคประชาชนให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีใช้อาศัยความสมัครใจของครอบครัวหรืออาสาสมัครโดยปราศจากงบประมาณและมาตรฐานสนับสนุนที่เพียงพอ

ประการที่สาม ประเทศไทยควรพัฒนาระบบการดูแลแบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงบริการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพ การดูแลระยะยาว และการช่วยเหลือทางสังคมให้เป็นระบบเดียวกัน ปัญหาสำคัญของการดูแลผู้สูงอายุไม่ได้มีเพียงเรื่องสุขภาพ แต่ยังเกี่ยวข้องกับรายได้ ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัย ภาวะโดดเดี่ยว และความสามารถในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนั้น หน่วยงานด้านสาธารณสุข หน่วยงานด้านการพัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานประกันสังคมควรใช้ข้อมูลและแผนการดูแลร่วมกัน โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุแต่

ละรายได้รับการประเมินระดับการพึ่งพิงและจัดทำแผนการดูแลเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ ควรกำหนดหน่วยงานหรือผู้จัดการการดูแลให้มีหน้าที่ประสานบริการ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและลดปัญหาผู้สูงอายุเข้าไม่ถึงบริการที่ตนมีสิทธิได้รับ

ประการที่สี่ การนำบทเรียนของญี่ปุ่นมาปรับใช้จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรด้านการดูแลผู้สูงอายุควบคู่กันไป ประเทศไทยควรกำหนดมาตรฐานความรู้ ทักษะ จรรยาบรรณ และค่าตอบแทนของผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม รวมทั้งจัดให้มีระบบฝึกอบรมและรับรองคุณวุฒิที่ชัดเจน การพึ่งพาอาสาสมัครหรือสมาชิกในครอบครัวเป็นหลักอาจไม่เพียงพอเมื่อจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพิ่มขึ้น รัฐจึงควรส่งเสริมให้การดูแลผู้สูงอายุเป็นอาชีพที่มีความมั่นคง มีเส้นทางความก้าวหน้า และได้รับความคุ้มครองทางแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยติดตามสุขภาพ ลดภาระงาน และเพิ่มความปลอดภัยของผู้สูงอายุ โดยไม่ใช้เทคโนโลยีแทนความสัมพันธ์และการดูแลจากมนุษย์ทั้งหมด

ประการสุดท้าย ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทางการเงินการคลังและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการ ประสบการณ์ของญี่ปุ่นแสดงให้เห็นว่า แม้ระบบการดูแลระยะยาวจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและลดภาระของครอบครัว แต่ก็อาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายของรัฐเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การพัฒนาระบบของไทยควรมีการประมาณการจำนวนผู้ใช้บริการ ค่าใช้จ่ายระยะยาว แหล่งรายได้ และกำลังบุคลากรอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งกำหนดระบบติดตามและประเมินผลที่ตรวจสอบได้ การจัดสรรบริการควรพิจารณาตามระดับความจำเป็นและภาวะพึ่งพิง มิใช่ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจหรือความพร้อมของแต่ละพื้นที่เพียงอย่างเดียว เพื่อให้ไม่ให้ผู้สูงอายุในชนบท ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย หรือผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลถูกกีดกันออกจากระบบ

กล่าวโดยสรุปประเทศไทยควรนำบทเรียนจากญี่ปุ่นมาใช้ในฐานะกรอบสำหรับพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ มิใช่นำมาใช้เป็นต้นแบบโดยไม่มีการปรับเปลี่ยน แนวทางที่เหมาะสมคือการพัฒนาแบบประกันการดูแลระยะยาวอย่างเป็นขั้นตอน การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเชื่อมโยงบริการสุขภาพกับสวัสดิการสังคม และการพัฒนาบุคลากรด้านการดูแลอย่างเป็นมืออาชีพ หากดำเนินการร่วมกับการวางแผนด้านงบประมาณและการคุ้มครองผู้สูงอายุที่เปราะบาง ประเทศไทยจะสามารถพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืนได้มากขึ้น

สรุป

ประเทศญี่ปุ่นถือเป็นตัวอย่างสำคัญของประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสูงสุดของโลก โดยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเกิดจากอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่องและอายุขัยเฉลี่ยของประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้สัดส่วนประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมีมากกว่าร้อยละ 28-30 ของประชากรทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความท้าทายสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ ระบบแรงงาน และระบบสวัสดิการของรัฐ

เนื่องจากจำนวนแรงงานวัยทำงานลดลง ในขณะที่ความต้องการบริการด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ญี่ปุ่นได้พัฒนาระบบรัฐสวัสดิการที่ครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ ระบบบำนาญ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า และระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว โดยเฉพาะการจัดตั้ง ระบบประกันการดูแลระยะยาวในปีค.ศ.2000 ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุผ่านระบบประกันสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสมทบเงิน ระบบดังกล่าวช่วยลดภาระของครอบครัวและสร้างเครือข่าย บริการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุทั้งในบ้าน ชุมชน และสถานดูแลเฉพาะทาง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าระบบดูแลสุขภาพผู้สูงอายุของญี่ปุ่นจะมีความก้าวหน้าและได้รับการยอมรับในระดับสากล แต่ระบบดังกล่าวยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ภาระงบประมาณของรัฐที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การขาดแคลนบุคลากรด้านการดูแลสุขภาพ และภาระการดูแลที่ยังคงตกอยู่กับครอบครัวในระดับหนึ่ง ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบสวัสดิการและนโยบายสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถรองรับสังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืน

บทเรียนสำคัญจากประสบการณ์ของญี่ปุ่นคือความสำคัญของการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ การสร้างเครือข่ายการดูแลในระดับชุมชน และการบูรณาการนโยบายด้านสุขภาพและสวัสดิการสังคมเข้าด้วยกัน แนวทางดังกล่าวช่วยให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปเป็นบทเรียนเชิงนโยบายสำหรับประเทศอื่น ๆ ที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

International Monetary Fund. (2023). Japan: Selected issues. International Monetary Fund.

Imanaka, Y., Sasaki, N., & Goto, E. (2021). Financing long-term care for older people:

Intergenerational transfers and financial sustainability in Japan. World Health Organization.

Ministry of Health, Labour and Welfare. (2022). Long-term care insurance system of Japan.

Government of Japan.

Ministry of Health, Labour and Welfare. (2023). Annual health, labour and welfare report 2023.

Government of Japan.

Ministry of Health, Labour and Welfare. (2024). Overview of the long-term care insurance system.

Government of Japan.

National Institute of Population and Social Security Research. (2023). Population projections for Japan (2023 revision). Government of Japan.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). OECD economic surveys:

Japan 2024. OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). Addressing demographic headwinds in Japan: A long-term perspective. OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). Needs assessment and eligibility criteria in long-term care. OECD Publishing.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2024). Is care affordable for older people?. OECD Publishing.

World Bank. (2020). Silver economy and population aging in Japan. World Bank.

World Health Organization. (2017). Human resources development system for long-term care in Japan. WHO Press.

World Health Organization. (2020). Decade of healthy ageing: Baseline report. World Health Organization.

World Health Organization. (2021). Long-term care for older people: Policy brief. World Health Organization.

World Health Organization Centre for Health Development. (2020). Japan's long-term care insurance system: Policy brief. WHO.